

buenda aliqua specialis materia.

Sed contra est quod dicit Philosophus in principio V. Ethic. quod iustitia stet circa operationes.

Præterea. Ipsa est circa aliquid circa quod non est aliqua alia virtus, scilicet circa lucrum pecuniarum. Ergo habet aliquam specialem materiam.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod prudentia circa illa est de quibus est consilium, eo quod ad prudentem pertinet bene se habere circa consilia, consiliando, iudicando, & præcipiendo. Consilium autem est de contingentibus operabilibus à nobis: unde etiam circa hoc oportet prudentiam esse. Et quia prudens dicitur bene consiliativus simpliciter, oportet quod consilietur de his quæ sunt ordinata ad bonum hominis simpliciter. Hoc autem consistit in animæ perfectione, cuius ultima perfectio est debita operatio potentiarum animæ: & ideo de his in quibus bonum operantis consistit, est prudentia, & hæc agibilia dicuntur. Ea enim quæ transeunt in exteriorem materiam ad perficiendum eam, dicuntur factiones magis quam actiones, & circa eas est ars mechanica prædicta. Ergo agibilia, secundum quod sunt consiliabilia, sunt propria materia prudentiæ.

Ad primum ergo dicendum, quod Physica, & Dialectica (1) non continentur sub prudentia quantum ad ea de quibus sunt, sed quantum ad usum, & exercitium earum.

Ad secundum dicendum, quod operationes artis mechanicæ ordinantur ad perfectionem exterioris materiæ, & non ad perfectionem operantis, nisi per accidens, in quantum scilicet utitur eis quæ faciunt; sed hoc accidit arti: & ideo bene consilium de his, non est bene consilium simpliciter, sed ad finem aliquem: & propter hoc secundum hoc non dicitur aliquis prudens simpliciter, sed prudens in hoc.

Ad tertium dicendum, quod sicut idem secundum rem est objectum intellectus in quantum est verum, & voluntatis in quantum est bonum; ita etiam idem secundum rem diversa ratione potest esse materia prudentiæ & aliarum moralium virtutum: prudentiæ quidem in quantum est consiliabile, aliarum autem virtutum in quantum est agibile.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod sicut dictum est, materia prudentiæ est bonum operabile à nobis, pertinet ad perfectionem animæ. Operatio autem animæ recta, in qua perfectio eius consistit quantum ad vitam activam pertinet, in duobus consistit, scilicet in moderatione passionum animæ, & in usu debito exteriorum rerum. Quia ergo oportet virtutes morales haberi ad exequendum illud quod prudentia decrevit, oportet quod sint aliquæ virtutes circa utrumque prædictorum. Circa passiones ergo moderandas est temperantia, & fortitudo, & alia huiusmodi: unde propria materia temperantiæ sunt passiones circa delectabilia tactus; fortitudinis autem timores, & audacia in maximis terribilibus.

Ad primum ergo dicendum, quod virtutes non omnino extinguunt passiones, sed moderant eas: unde Philosophus dicit in II. Ethic. cap. 111. quod quidam determinat virtutes impassibilitates, & quietes, non bene autem.

Ad secundum dicendum, quod virtutes istæ non

(1) Nicolai addit & Rhetorica. (2) Al. patientia.

distinguuntur ex rebus exterioribus, nisi quatenus circa eas contingit animam diversimode passionibus affici: unde passiones sunt proxima materia, res autem exteriores sunt materia remota, in quantum sunt objecta ipsarum passionum.

Ad tertium dicendum, quod alia virtutes non sunt circa delectationes sicut circa materiam; sed magis delectatio est consequens actum virtutis.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod non solum oportet hominem moderari circa passiones interiores, sed etiam circa actiones exteriores. Sed moderatio in eis potest esse duplex. Uno modo per ordinem ad agentem, & sic eadem est ratio moderandi actiones exteriores, & interiores passiones: unde hoc pertinet ad alias virtutes quæ sunt circa passiones. Alio modo per ordinem ad alium cum quo est convivendum; & sic habet specialem rationem moderationis, & ideo requiritur specialis virtus: unde ad hoc est iustitia, & illa quæ ad iustitiam reducuntur. Propria ergo materia iustitiæ sunt operationes exteriores secundum quod ordinantur ad alterum; res autem exteriores, ut (2) pecunia, vel aliquid huiusmodi, sunt materia iustitiæ in quantum in usum veniunt; & ideo sunt materia remota.

Ad primum igitur dicendum, quod actus virtutum primi & principales sunt actus interiores. Unde si ponimus exteriores operationes materiam iustitiæ, non enim erit actus, & materia.

Ad secundum patet solutio per id quod dictum est.

Ad tertium dicendum, quod, sicut ex dictis patet, duplex est materia virtutum; scilicet remota, ut res exteriores, quæ veniunt in usum vitæ; & proxima, ut passiones, & operationes. Iustitia igitur, secundum quod specialis est virtus, ordinat materiam omnium aliarum virtutum remotam: quia illæ eadem res quæ sunt natae inferre passiones violentas, possunt assumi ut materia operationis ad alterum: tamen quædam assumuntur ut materia operationis ad alterum, quæ non multum nata sunt inferre passionem, sicut pecuniæ, & huiusmodi. Et ideo quidquid est materia exterior iustitiæ, sed non convertitur. Quantum autem ad materiam proximam iustitiæ specialis non circuit materiam aliarum virtutum, quia ad ipsam non spectat qualiter homo irascitur, dummodo non percutiat.

ARTICULUS III.

Utrum prudentia habeat actum virtutis distinctum ab aliis.

2. 2. quæst. XLVII. art. 8.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod prudentia non habeat actum distinctum ab aliis virtutibus. Quia, ut Philosophus dicit VI. Ethic. cap. xi. prudentia præceptiva est. Sed præcipere de operandis idem videtur quod electio, quæ est actus virtutis moralis, ut dicit Philosophus in VI. Ethic. cap. 111. Ergo prudentia non habet distinctum actum ab aliis virtutibus.

2. Præterea. Medium invenitur secundum rationem

nem rectam, quæ pertinet ad prudentiam. Sed attingere medium in qualibet materia est actus virtutis quæ est circa materiam illam. Ergo actus prudentiæ non distinguitur ab actu aliarum virtutum.

3. Præterea. Eiusdem est operari circa finem, & circa ea quæ sunt ad finem. Sed alia virtutes faciunt rectam electionem de propriis finibus. Ergo etiam dirigunt in huiusmodi quæ sunt ad finem. Sed hoc pertinet ad prudentiam, ut dicitur in VI. Ethic. cap. vi. Ergo prudentia non habet actum distinctum ab aliis virtutibus.

4. Præterea. Secundum Philosophum in VI. Ethicor. cap. 111. finis proximus virtutis est bona operatio. Sed prudentia dirigit ad bonam operationem. Ergo dirigit ad finem virtutis. Sed hoc pertinet ad alias virtutes, ut dicit Philosophus II. Ethic. cap. v. Ergo actus prudentiæ non distinguitur ab actibus aliarum virtutum.

5. Item. Videtur quod inconvenienter ponantur in littera actus virtutum. Quia subvenire miseris est actus misericordiæ; præcavere autem insidias pertinet ad cautionem, quam quidam ponunt prudentiæ partem.

6. Item. Perferre molestias non videtur actus fortitudinis esse: tum quia aggredi difficilia videtur esse virtuosus, & ita magis ad fortitudinem pertinere: tum quia perferre non videtur dicere actum, sed magis immobilisationem: tum quia (1) perferre molestias videtur esse etiam aliarum virtutum actus, ut patientiæ, & charitatis, quæ omnia sustinet, & mansuetudinis: tum etiam quia non circa quaslibet molestias est fortitudo, ut Philosophus probat in III. Ethicor. cap. xiv.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod ad perfectionem virtutis moralis tria sunt necessaria. Primum est præstitutio finis; secundum autem est inclinatio ad finem præstitutum; tertium est electio eorum quæ sunt ad finem. Finis autem proximus humanæ vitæ est bonum rationis in communi: unde dicit Dionysius in IV. cap. de Div. Nomin. quod malum hominis est contra rationem esse: & ideo est intentum in omnibus virtutibus moralibus, ut passiones, & operationes ad rectitudinem rationis reducantur; rectitudo autem rationis naturalis est: unde hoc modo præstitutio finis ad naturalem rationem pertinet, & præcedit prudentiam, sicut intellectus principiorum scientiam: & ideo dicit Philosophus VI. Ethic. cap. vi. quod prudentia habet principia fines virtutum. Sed hoc bonum rationis determinatur secundum quod constituitur medium in actionibus, & passionibus per debitam commensurationem circumstantiarum, quod facit prudentia. Unde medium virtutis moralis, ut in II. Ethic. ubi sup. dicitur, est secundum rationem rectam, quæ est prudentia; & sic quodammodo prudentia præstat finem virtutibus moralibus, & eius actus in earum actibus immiscetur; sed inclinatio in finem illum pertinet ad virtutem moralem quæ consentit in bonum rationis per modum naturæ: & hæc inclinatio in finem dicitur electio, in quantum finis proximus ad finem ultimum ordinatur. Et ideo dicit Philosophus II. Ethic. quod virtus moralis facit electionem rectam. Sed discretio eorum quibus hoc bonum rationis consequi possumus & in operationibus, & in passionibus, est actus prudentiæ: unde præstitutio finis præcedit actum

In III. Sent. Tom. III.

(1) Al. additur etiam. (2) Al. etiam.

prudentiæ, & virtutis moralis; sed inclinatio in finem, sive recta electio finis proximi, est actus moralis virtutis principaliter, sed prudentiæ originaliter. Unde Philosophus dicit, quod rectitudo electionis est in aliis virtutibus à prudentia, sicut rectitudo in intentione naturæ est ex sapientia divina ordinante naturam: & secundum hoc actus etiam prudentiæ immixtus est actibus aliarum virtutum. Sicut enim inclinatio naturalis est à ratione naturali, ita inclinatio virtutis moralis à prudentia; electio autem eorum quæ sunt ad finem, secundum quod electio importat præceptum rationis de his prosequendis. Sed actus prudentiæ sibi proprius est; & distinctus ab actibus aliarum virtutum.

Ad primum igitur dicendum, quod electio finis proximi pertinet ad virtutem moralem quantum ad hoc quod electio ad appetitum pertinet; sed electio eorum quæ ad illum finem ordinantur, pertinet ad prudentiam quantum ad id quod cognitio est: electio enim aliquid habet de cognitione, & aliquid de appetitu.

Ad secundum dicendum, quod eligere medium, est actus uniuscujusque virtutis in propria materia; sed præfigere medium hoc, est actus prudentiæ.

Ad tertium dicendum, quod virtutis moralis inclinatio convenit quodammodo cum inclinatione naturæ, & quodammodo differt. Convenit quidem in hoc, quia utraque inclinatio est in finem determinatum; differt autem in hoc quod in naturalibus sicut est finis determinatus, ita & ea quæ sunt ad finem; sed in virtutibus moralibus est finis determinatus, non autem vitæ ad finem, quia potest medium inveniri in diversis diversimode. Et quia naturalis inclinatio est semper uno modo, ideo inclinatio virtutis moralis non sufficit in ea quæ sunt ad finem, sed oportet quod determinetur per virtutem cognitivam, scilicet prudentiam.

Ad quartum dicendum, quod non quælibet operatio est finis moralis virtutis, sed illa qua attingitur medium, in quo est bonum rationis. Sed operationes illæ in quibus quaeruntur debita circumstantiæ, ut inveniat medium, sunt operationes quæ sunt fines.

Ad quintum dicendum, quod Augustinus intendit ponere actus virtutum secundum quod habentur hic differenter quam in patria: & ideo ponit actus virtutum respectu mali, quod non erit in patria. Nec curat utrum sint actus principales virtutis cui assignantur, dummodo ad ipsam, vel ad aliquam virtutem ei annexam pertineant.

Ad sextum dicendum, quod perferre, secundum quod dicitur actus fortitudinis, non dicit immobilisationem, sed electionem immorandi in molestiis propter bonum virtutis sine perturbatione immoderati timoris, in quo differt ab aliis virtutibus: quia charitas facit imperturbatum contra odium; mansuetudo contra iram, patientia contra tristitiam; & hic quidem, ut Philosophus dicit in III. Ethic. cap. xi. & xii. Græco-lat. seu xviii. & xix. in antiq. est magis actus fortitudinis quam aggredi difficilia; quanto est difficilius præsentia mala non fugere, quam insurgere in mala quæ nondum afficiunt. Quamvis (2) autem fortitudo sit contra molestias mortis principaliter, tamen etiam secundario est contra omnes alias molestias: quia in omnibus fortis bene se habet, ut dicit Philosophus in III. Ethic. ubi sup.

autem actus voluntatis est secundum Augustinum; sed non absolute secundum quod voluntas est finis, sed secundum quod præsупponit collationem rationis ordinantis ad alterum: & ideo in voluntate hoc modo accepta, est iustitia sicut in subiecto. In voluntate enim, secundum quod est finis, non potest esse aliqua virtus moralis, quia ad bonum civile, & naturale hominis, voluntas naturalem inclinationem habet sicut in proprium subiectum; sed secundum quod voluntas est eorum quæ sunt ordinata ad finem, sic in voluntate potest esse moralis virtus, scilicet iustitia, sicut & prudentia in ratione cognitiva. Hoc autem quod dictum est de subiecto iustitiæ, consonat omnibus quæ dicuntur ab aliis de subiecto iustitiæ. Quidam enim dicunt eam esse in ratione: quod non potest esse, secundum quod ratio est cognitiva potentia, sed secundum quod ratio comprehendit & cognitionem, & affectionem, secundum quod dicitur, quod voluntas in ratione est. Alii vero dicunt, quod est in tota anima: quod quidem verificatur inquantum voluntas est universalis motor omnium virtutum animæ: unde etiam Commentator in V. Ethic. cap. ult. dicit, quod est in rationali, & concupiscibili. Et similis ratio est de omnibus virtutibus quæ non sunt circa passiones, sed circa operationes, sicut liberalitas, magnificentia, & huiusmodi.

Ad primum igitur dicendum, quod rationale per participationem non solum dicitur irascibilis, & concupiscibilis, sed universaliter appetitus, ut ibidem dicit: & ideo voluntas quamvis per essentiam sit in parte intellectiva, tamen quantum ad actum (4) aliquam rationem participat, & præcipue secundum quod est eorum quæ sunt ad finem, in quæ intendit secundum quod a ratione præordinata sunt: & ideo potest esse subiectum virtutis moralis.

Ad secundum dicendum, quod rationale comprehendit non solum rationem cognitivam, sed etiam voluntatem; & sic iustitia est in rationali sicut in subiecto.

Ad tertium dicendum, quod quamvis voluntas æqualiter habeat imperium super omnes materias, & actus virtutum; tamen materia quarundam virtutum, sicut passiones, pertinent etiam ad alias potentias immediatas: & ideo virtutes quæ sunt principaliter circa passiones, sunt in illis potentiis sicut in subiecto. Sed materia quarundam virtutum non pertinent ad aliam potentiam nisi ad voluntatem: & ideo virtutes quæ sunt circa illas materias, sunt in voluntate sicut in subiecto.

Ad quartum dicendum, quod materia aliarum virtutum possunt esse materia iustitiæ non secundum quod passionem inferunt, sed secundum quod veniunt in usum operationis ad alterum.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum, quod prudentia est in ratione cognitiva practica sicut in subiecto. Sed sciendum, quod sicut in voluntate non potest esse virtus moralis ex parte illa qua est finis propter naturalem inclinationem, ita etiam nec in ratione ex parte illa qua est de fine, quia finis est principium in operativis. Unde sicut in ratione speculativa sunt innata principia demonstrationum, ita in ratione practica sunt innati fines connaturales homini; unde circa illa non est habitus acquisitus, aut infusus, sed

(4) Al. æqualiter. (5) Al. etiam.

naturalis, sicut synderesis, loco cuius Philosophus in VI. Ethic. cap. 111. ponit intellectum in operativis. Relinquitur igitur quod prudentia sit in ratione practica secundum quod negotiatur de illis quæ sunt ad finem. Sed quia naturalis inclinatio ad finem aliquem est ex præstituentem naturam, qui talem ordinem naturæ tribuit; ideo naturalis inclinatio voluntatis ad finem non est ex ratione, nisi forte secundum naturalem concomitantiam, qua fit ut appetitus rationi conjunctus naturaliter tendat ad conformandum se rationi sicut regulæ: & ex hoc est quod voluntas est naturaliter inclinata ad finem, qui naturaliter rationi est inditus. Unde cum negotiatio de his quæ sunt ad finem, præsupponat naturalem cognitionem finis, quæ sequitur naturalem inclinationem voluntatis in finem; oportet quod habitus perficiens rationem negotiantem de his quæ sunt ad finem, præsupponat inclinationem appetitus ad finem: quæ quidem inclinatio in appetitu superiori, scilicet voluntate, est naturalis; in appetitu autem inferiori est ex assuetudine, vel ex Dei dono quantum ad sui complementum; sed aliqua ejus inchoatio etiam est à natura, inquantum est naturaliter obaudibilis rationi. In hoc igitur differt prudens à continente: quia continens habet perfectam rationem de his quæ sunt ad finem, præsupposita tamen naturali inclinatione voluntatis ad finem; prudens (5) autem præsupposita inclinatione quæ est ex virtute acquisita, vel infusa in potentiis inferioribus: & ideo prudentia, ut dicit Philosophus VI. Ethic. cap. xvi. habet sua principia in aliis virtutibus moralibus.

Ad primum igitur dicendum, quod ratio etiam præcipit mediante voluntate, inquantum sententiat aliquid esse faciendum.

Ad secundum dicendum, quod eligere est actus prudentiæ quantum ad id quod est de cognitione in electione.

Ad tertium dicendum, quod hoc convenit prudentiæ, inquantum præsupponit inclinationem voluntatis, & inferiorum virium.

ARTICULUS V.

Utum aliæ virtutes cardinales reducuntur ad prudentiam sicut ad principialem, vel causam.

1. Ad quintum sic proceditur. Videtur quod aliæ virtutes cardinales non reducuntur ad prudentiam sicut ad principialem, & causam. Scire enim, ut dicit Philosophus in II. Ethic. cap. iv. parum, aut nihil facit ad virtutem. Sed prudentia quædam scientia est, ut in iv. Topic. cap. 11. dicitur. Ergo ipsa minimum habet de ratione virtutis.

2. Præterea. Per virtutes morales sanantur animæ passiones. Sed ad hoc quod aliquis corporaliter sanetur, non est necesse quod ipse scientiam medicinæ habeat, sed sufficit quod aliquis alius habeat; & ipsa sanatio melius valet quam scientia medicinæ, quia finis ejus est. Ergo non est necessarium ad virtutem quod aliquis prudentiam habeat; & etiam ipsa est minus principialis inter alias virtutes.

3. Præterea. Secundum Philosophum in II. Metaph. text. iv. eorum quæ communicant in nomine, & diffinitione, illud cui per prius convenit nomen, est maximum in illo genere, & causa aliorum. Sed nomen virtutis secundum Boetium ad alias virtutes

à fortitudine derivatur: unde & Sap. viii. per virtutem fortitudo intelligitur. Ergo fortitudo est principalior inter omnes alias virtutes, & non prudentia.

4. Præterea. Illud propter quod intermititur aliud, est principalius eo. Sed propter iustitiam intermituntur omnes alie virtutes, ut probat Tullius in I. de officiis. Ergo ipsa est principalior, & non prudentia.

5. Præterea. Sicut oppositum in opposito, & propositum in proposito, ut docet Philosophus in II. Topic. cap. viii. Sed oppositum temperantiæ est maxime vituperabile, & turpe, ut dicit Philosophus in III. Ethic. cap. xxi. Ergo temperantia est maxime laudabilis, & non prudentia.

6. Præterea. Philosophus dicit in VI. Ethic. cap. xi. quod principia prudentiæ sunt in virtutibus moralibus. Sed principia sunt potiora his quæ sunt ex principis. Ergo aliæ virtutes morales sunt prudentia digniores.

Sed contra. In quolibet genere illud quod dirigit, nobilissimum est. Sed ad prudentiam pertinet dirigere in omnibus virtutibus moralibus, ut patet per diffinitionem virtutis in II. Ethic. cap. vii. positam. Ergo ipsa est nobilior aliis virtutibus.

Præterea. Habitus proportionantur potentiis in quibus sunt. Sed ratio, in qua est prudentia, est superior aliis viribus, in quibus sunt aliæ virtutes. Ergo prudentia est nobilior aliis virtutibus.

Præterea. Gregorius dicit I. Moral. cap. xv. Virtus (1) quo plus se posse conspicit, eo sine moderamine rationis deterius in præceptis ruit. Sed moderatio rationis ad prudentiam pertinet. Ergo sine prudentia aliæ virtutes quanto majores sunt, tanto magis nocent; & ita videtur quod prudentia sit potissima inter alias virtutes.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod prudentia inter alias virtutes cardinales principalior est, & ad ipsam reducuntur omnes aliæ quasi ad causam. Unde Antonius dicit in vitis Patrum Lib. IV. cap. xlii. quod discretio quæ ad prudentiam pertinet, est genitrix, & custos, & moderatrix virtutum. Et hoc sic patet. Virtus enim, ut dicit Tullius Rhet. Lib. III. movet in modum naturæ, scilicet per quamdam inclinationem affectus. Omnis autem naturæ inclinatio præexigit aliquam cognitionem quæ & finem præstituat, & in finem inclinet, & ea quibus ad finem pervenitur provideat: hæc enim sine cognitione fieri non possunt. Propter quod etiam à Philosophis dicitur, opus naturæ esse opus intelligentiæ: alias ea quæ natura fiunt, à casu acciderent. Et per hunc modum oportet quod per rationem, quam perficit prudentia, & rectam facit, præstituantur finis aliis virtutibus non solum communis, sed etiam proximi, qui est attingere medium in propria natura. Medium autem secundum rationem rectam determinatur, ut in II. Ethic. cap. vi. vel v. dicitur. Secundo per rationem rectam est inclinatio earum in finem proprium, quæ est intentio finis in virtutibus acquisitis, inquantum ex operibus ratione regulatis habitus virtutis prædictam inclinationem causans inducitur; & quantum ad hoc dicitur genitrix virtutum. Tertio per prudentiam rectificatur via unicuique virtuti, quæ tendit in finem, inquantum per

(1) Al. quæ, & mor ea. (2) Al. maxima.

consilium, & electionem segregantur utilia à nocivis respectu finis virtutis: & quantum ad hoc mediatrix, & custos dicitur virtutum. Unde Gregorius II. Moralium cap. xxxi. vel xxv. dicit: Nisi virtutes reliquæ ea quæ appetunt, prudenter agant, virtutes esse nequaquam possunt.

Ad primum igitur dicendum, quod est duplex scientia. Una in generali; & hæc quidem facit ad virtutem vel parum, si sit de operibus virtutis; vel nihil, si sit de aliis quæ ad virtutem non pertinent. Alia scientia est directiva in particulari operatione, quam corrumpit dilectio faciens ignorantiam electionis; & hæc scientia multum facit ad virtutem; immo sine hac non est virtus, nec hæc sine virtute: & hæc pertinet ad prudentiam: quia ut Philosophus dicit in VI. Ethic. cap. vi. existimationem prudentiæ corrumpit delectatio.

Ad secundum dicendum, quod sanitas corporalis non indiget arte medicinæ ad perficiendum opera sani hominis: & ideo sic ad sanitatem habendam non indiget homo ut ipse medicinam habeat. Sed actum virtuosum non potest homo facere nisi per prudentiam: quia quanto virtus est intensior, tanto est magis nociva, nisi adsit discretio prudentiæ, ut dicit Philosophus VI. Ethic. cap. xi. & patet ex auctoritate Gregorii inducta.

Ad tertium dicendum, quod virtus est nomen generis, sed virtus humana, vel virtus moralis, est nomen speciei. Quamvis ergo illud quod est virtus, inquantum est virtus, sit principalius in fortitudine propter difficultatem, tamen quod sit virtus moralis, vel humana, hoc habet à ratione, per quam homo est homo, & electionem habens suorum operum, ut dicitur in VI. Ethic. cap. 111. vel 11.

Ad quartum dicendum, quod hoc quod dicit Tullius, intelligendum est de iustitia legali, quæ attendit bonum commune: de qua etiam dicit Philosophus in V. Ethic. quod est lucidior aliis virtutibus, sicut lucifer aliis stellis. Hoc autem non dicitur per comparisonem virtutis ad virtutem, sed per comparisonem privati boni, quod attendit virtus simpliciter, ad commune bonum.

Ad quintum dicendum, quod in contrariis non semper est consequentia in ipso, sed quandoque consequentia est contrario: quod contingit præcipue in illis quæ sunt ordinata ad invicem secundum perfectum & magis perfectum: & ideo illud quod de perfectione majoris boni dimittit, est minus malum quam hoc quod etiam ipsum parvum bonum quod restat, tollit.

Ad sextum dicendum, quod sicut ratio speculativa procedit ad conclusionem ex principiis per se notis, ita ratio prudentiæ procedit ad electionem, & consilium de his quæ sunt ad finem, ex fine: & ideo dicuntur fines aliarum virtutum esse principia prudentiæ. Hi tamen fines præexistunt in ratione essentialiter: quia ad hoc tendit virtus moralis ut appetitus rationi concorder: unde his finibus (2) maxime prudentia quæ rationem perficit, est affinis.

QUÆSTIO III.

Deinde queritur de partibus virtutum cardinalium: & circa hoc queruntur quatuor. Primo. De partibus prudentiæ. Secundo. De partibus temperantiæ. Tertio. De partibus fortitudinis. Quarto. De partibus iustitiæ.